

NINIEJSZE OPRACOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIEŃ:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

**NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO**

1. PODSTAWOWE ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ (W TYM WIEK JAKO KRYTERIUM).

Odpowiedzialność karna nieletnich, została w polskim prawie uregulowana dwutorowo, gdyż w stosunku do nich mogą mieć zastosowanie przepisy kodeksu karnego, które w pewnych wyjątkowych wypadkach przewidują możliwość zastosowania do nieletniego ogólnych zasad odpowiedzialności karnej, oraz ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich która m.in. reguluje postępowanie wobec nieletniego dopuszczającego się czynu zabronionego, a która zasadniczo ma na celu przeciwdziałanie wszelkim przejawom demoralizacji i przestępczości nieletnich.

W zależności od wieku

Sytuacja nieletnich (co przekłada się na zastosowane wobec nich środki wychowawcze) jest różna w zależności od ich wieku. Gdy:

A. nieletni dopuszcza się czynu zabronionego przed ukończeniem 13 lat – sąd traktuje popełnienie takiego czynu wyłącznie jako przejaw demoralizacji nieletniego i może zastosować środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich;

B. nieletni dopuszcza się czynu zabronionego między 13 a 17 rokiem życia – co do zasady sąd stosuje środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich; jednak jeżeli nieletni ukończył lat 15 i dopuścił się:

- zamachu na życie Prezydenta (art. 134),
- zabójstwa człowieka (art. 148 § 1-3),
- spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 § 1 lub 3),
- spowodował zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w - wielkich rozmiarach, np. pożar (art. 163 § 1 lub 3),
- dopuścił się piractwa ("klasycznego" nie komputerowego) (art. 166),
- katastrofy w ruchu lądowym (art. 173 § 1 lub 3),
- zgwałcenia zbiorowego (art. 197 § 3),
- wzięcia zakładnika (art. 252 § 1 lub 2) lub rozboju (art. 280) może odpowiadać na zasadach określonych w kodeksie karnym, o ile sąd uzna, że okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności wcześniej stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne;

C. sprawca dopuszcza się czynu zabronionego między 17 a 18 rokiem życia – wówczas co do zasady sąd stosuje przepisy kodeksu karnego; wyjątkowo jednak sąd stosuje zamiast kary środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli popełniony czyn jest występkiem, a okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

NINIEJSZE OPRACOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIENI:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

**NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO**

Ponadto zgodnie z regulacją ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich jeżeli nieletni popełnił czyn wspólnie z dorosłym wówczas prokurator wyłącza sprawę nieletniego i przekazuje do sądu rodzinnego. Sądem właściwym do rozpatrzenia sprawy jest sąd rodzinny w miejscu zamieszkania nieletniego (jeżeli są trudności w ustaleniu miejsca zamieszkania, sprawę prowadzi się w miejscu pobytu nieletniego). O wszczęciu postępowania zawiadamia się rodziców lub opiekunów,. W celu ustalenia danych dotyczących nieletniego i jego środowiska (np. zachowania się, warunków bytowych rodziny, przebiegu nauki, sposobu spędzania wolnego czasu, kontaktów środowiskowych, stosunku do rodziców, nauczycieli, stanu zdrowia itp., sędzia rodzinny zleca przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, który przeprowadza wyznaczony przez sąd kurator. Może również zlecić badania w ośrodku konsultacyjnym. Wywiad przeprowadza się w miejscu zamieszkania lub pobytu nieletniego, w godzinach dziennych od 7:00 do 21:00.

Sąd rodzinny może wszcząć postępowanie wyjaśniające, jeśli powziął informację o przejawach demoralizacji nieletniego (tzn. o zachowaniu niezgodnym z obowiązującymi w danej społeczności normami). Wówczas wysłuchuje: nieletniego, jego rodziców lub opiekunów, oraz w miarę potrzeby inne osoby.

W postępowaniu wyjaśniającym nieletni może już mieć obrońcę. Przesłuchanie przez Policję odbywa się w obecności rodziców lub opiekunów albo obrońcy lub też nauczyciela, wychowawcy, pedagoga szkolnego.

Nieletni jest zobowiązany podporządkować się wydanemu w stosunku do niego orzeczeniu sądu. W sytuacji gdy dobro nieletniego tego wymaga, sąd może umieścić go w placówce leczniczo-terapeutycznej.

Sąd rodzinny wobec nieletnich stosuje środki wychowawcze lub poprawcze, zaś sąd karny wymierza karę i określa warunki jakim musi się poddać skazany, korzystający z warunkowego zawieszenia jej wykonania. Skazując nieletniego za popełnienie przestępstwa sąd nie może wymierzyć kary przekraczającej dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia, a może także zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

NINIEJSZE OPRAWOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIENI:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO

Wobec nieletnich sąd rodzinny może:

1. udzielić upomnienia,
2. zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia,
3. ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna,
4. ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego,
5. zastosować nadzór kuratora,
6. skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
7. orzec zakaz prowadzenia pojazdów,
8. orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego,
9. orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w młodzieżowym ośrodku socjoterapii,
10. orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym.

Sąd rodzinny może również zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym oraz zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.

Sąd może także zwrócić się do właściwych instytucji państwowych lub społecznych oraz jednostek samorządowych o udzielenie niezbędnej pomocy w poprawie warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego.

NINIEJSZE OPRAWOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIENI:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

**NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO**

2. OMÓWIENIE PRZESTĘPSTWA NĘKANIA, (STALKINGU), RÓWNIEŻ SMS-OWE, CZY INTERNETOWE,

W świetle art. 190a § 1 kk, koniecznym elementem do uznania nękania za przestępstwo jest działanie sprawcy w sposób uporczywy, wskutek czego u pokrzywdzonego musi wystąpić uzasadnione poczucie zagrożenia lub poczucie istotnego naruszenia jego prywatności.

Nękanie uporczywe wyraża się w nieustępliwości stalkera, tj. trwaniu w swego rodzaju uporze, mimo próśb i upomnień pokrzywdzonego lub innych osób o zaprzestanie podejmowanych przez stalkera działań. W związku z tym nie można mówić o uporczywości w przypadku jednorazowych działań sprawcy. Stalking musi mieć charakter długotrwały.

Ponadto pokrzywdzony musi poczuć się zagrożony. To oznacza, że zachowanie stalkera rzeczywiście musi rodzić u ofiary przypuszczenie, że sprawca może posunąć się w swych działaniach jeszcze dalej i wyrządzić pokrzywdzonemu krzywdę. Co istotne ustawodawca nie wymaga, aby zachowanie stalkera niosło ze sobą element agresji. Bez znaczenia jest również motywacja sprawcy, a zatem czy jego działanie jest spowodowane żywym do pokrzywdzonego uczuciem miłości, nienawiści, chęcią dokuczenia mu, złośliwością czy chęcią zemsty.

Do stalkingu może dojść zarówno podczas kontaktu bezpośredniego, jak i przy wykorzystaniu środków do porozumiewania się na odległość, w tym środków komunikacji elektronicznej. Stalking objawia się najczęściej poprzez nachodzenie, nagabywanie, nękanie telefoniczne (również SMS-owe) lub internetowe (tzw. cyberstalking), np. poprzez wysyłanie wiadomości poprzez komunikatory internetowe lub rozpowszechnianie nieprawdziwych i przykrych wiadomości w Internecie za pośrednictwem for internetowych lub mediów społecznościowych.

Obok uporczywego nękania, ustawodawca przewidział również kryminalizację zjawiska stalkingu w formie podszywania się, tj. fałszywego podawania się za inną osobę z wykorzystaniem jej wizerunku lub innych danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej (tzw. kradzież cudzej tożsamości). W ramach tego przestępstwa często dochodzi do złośliwego rozpowszechniania wiadomości spreparowanych przez sprawcę na pochodzące od osoby nękanej, np. ofert matrymonialnych. Ponadto częstym zjawiskiem jest tworzenie fałszywych profili na portalach społecznościowych, zamieszczanie zdjęć osoby nękanej, jak również notoryczne zamawianie w imieniu osoby nękanej towarów i usług na jej koszt.

Przestępstwo uporczywego nękania, jak i podszywania się pod inną osobę są czynami zabronionymi zagrożonymi karą pozbawienia wolności do lat 3, których ściganie następuje w trybie publicznoskargowym, ale na wniosek pokrzywdzonego. W przypadku, gdy na skutek działań stalkera pokrzywdzony targnie się na własne życie, zagrożenie karą wzrasta i wynosi od 1 roku do 10 lat pozbawienia wolności. Ściganie tego przestępstwa odbywa się w trybie publicznoskargowym z urzędu.

NINIEJSZE OPRAWOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIENI:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO

3. UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE OSOBIE ZATRZYMANEJ PRZEZ POLICJĘ LUB INNY ORGAN ŚCIGANIA.

Uprawnienia przysługujące zatrzymanemu są gwarancją podstawowych praw człowieka. Mają zapewnić, żeby osoba nie została bezpodstawnie i niesprawiedliwie pozbawiona wolności. Uprawnienia te dotyczą zatrzymania procesowego, prewencyjnego, a niektóre prawa także zatrzymania w celu doprowadzenia.

JAKIE PRAWA MA OSOBA ZATRZYMANA?

Prawo do informacji. Zatrzymany musi być natychmiast poinformowany o przyczynach zatrzymania go przez Policję bądź inne organy ścigania. Nie mogą to być jakiegokolwiek przyczyny, ale tylko takie, które są uzasadnione (czyli istotne i poparte jakimś dowodem), a do tego przewidziane przez prawo. Żeby zatrzymanie było zgodne z prawem policjanci muszą też poinformować zatrzymanego o jego prawach (wymienionych poniżej). Dowodem na to, że funkcjonariusze dopełnili obowiązku informacji i wysłuchania jest protokół zatrzymania, który podpisuje zatrzymany.

Prawo do wysłuchania zatrzymanego. Natychmiast, w chwili zatrzymania funkcjonariusz, który dokonuje zatrzymania powinien dowiedzieć się, co osoba ma do powiedzenia w sprawie przyczyn zatrzymania i sposobu jego dokonania, a jej oświadczenie umieścić w protokole.

Prawo do kontaktu z adwokatem. Umożliwienie kontaktu z adwokatem jest prawem zatrzymanego, który może żądać przeprowadzenia z nim bezpośredniej rozmowy. Zatrzymujący ma prawo zastrzec, że będzie przy takiej rozmowie. Prawo do zawiadomienia osoby najbliższej. Zatrzymany ma też prawo żądać, by o tym fakcie powiadomiono wskazaną przez niego osobę (nie musi to być ktoś z rodziny).

Prawo złożenia zażalenia do sądu. To uprawnienie do kontroli słuszności, legalności i prawidłowości przeprowadzenia zatrzymania, przez niezależny sąd. Zażalenie przekazane sądowi (właściwy jest sąd rejonowy miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania), musi być natychmiast rozpatrzone. Sąd nie musi się jednak spotykać z zatrzymanym, aby wydać decyzję o prawidłowości zatrzymania. Zażalenie zazwyczaj sporządza sam zatrzymany, dlatego wymogi odnośnie tego, jak ma być ono sformułowane są niewielkie.

Prawo złożenia zażalenia do prokuratora. Jest niezależne od tego, czy złożono zażalenie do sądu. Prokuratorowi zatrzymany może poskarżyć się na sposób, w jaki dokonano zatrzymania, a także na warunki, w jakich przebywa.

Prawo żądania zwolnienia z aresztu. Powstaje z momentem upływu ostatecznych terminów, na jakie można dokonać zatrzymania, tj. gdy w ciągu 48 godzin nie wniesiono do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania lub gdy w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie doręczono zatrzymanemu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Zwolnienie zatrzymanego należy też zarządzić natychmiast, jeżeli ustała przyczyna zatrzymania. Sąd i prokurator mogą w każdej chwili zarządzić natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

PAMIĘTAJ, ŻE:

Osoba niesłusznie pozbawiona wolności może dochodzić od państwa odszkodowania pieniężnego za straty materialne (np. utracony zarobek) i krzywdę psychiczną, jakiej doznała będąc zatrzymaną. Jednakże osoba zatrzymana, a następnie zwolniona nie zawsze może domagać się odszkodowania. Może to zrobić tylko wtedy, gdy zatrzymanie było niewątpliwie niesłuszne, tzn. gdy w chwili jego dokonania nie było wystarczających powodów, żeby zatrzymać tę właśnie osobę.

NINIEJSZE OPRAWOWANIA ZAWIERA INFORMACJE DOTYCZĄCE 4 ZAGADNIENI:

- Podstawowe zasady odpowiedzialności karnej (w tym wiek jako kryterium),
- Omówienie przestępstwa nękania, (stalkingu), również SMS-owe, czy internetowe,
- Uprawnienia przysługujące osobie zatrzymanej przez Policję lub inny organ ścigania.
- Prawa i obowiązki dziecka w rodzinie.

**NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
PORADNICTWO OBYWATELSKIE I MEDIACJE
NA TERENIE POWIATU KRAŚNICKIEGO**

4. PRAWI OBOWIĄZKI DZIECKA W RODZINIE.

Prawo pozwala rodzicom na kierowanie wychowywaniem dziecka. Nakłada na nich również wiele obowiązków. Rodzice muszą dbać o zdrowie, bezpieczeństwo, właściwe wychowanie oraz chronić swoje dziecko przed niekorzystnym wpływem otoczenia. Kolejne obowiązki jakie spoczywają na rodzicach to utrzymanie dziecka, zapewnienie środków materialnych na jego wychowanie i rozwój, zapewnienie regularnego uczęszczania dziecka do szkoły oraz odpowiednich warunków do przygotowania się do zajęć.

RODZICE ZAPEWNIAJĄ REALIZACJĘ PRAW SOCJALNYCH I KULTURALNYCH SWOJEGO DZIECKA.

WAŻNYM ELEMENTEM WYCHOWANIA JEST TWORZENIE W DOMU RODZINNYM DOBREJ,

KARCENIE DZIECI

Rodzice posiadają uprawnienie do upominania a nawet karcenia swoich dzieci. Należy jednak pamiętać o zakazie bicia, poniżania, znęcania oraz upokarzania fizycznego i psychicznego.

Zakaz stosowania kar cielesnych jest zawarty w art. 96(1) Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Należy również pamiętać o art. 207 Kodeksu karnego, który stanowi, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli czyn określony wyżej połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Jeżeli następstwem tego czynu jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

ŁAMANIE PRAW DZIECKA

Częstym zjawiskiem w naszym kraju jest łamanie praw dziecka. Najczęściej łamane jest prawo do nietykalności fizycznej poprzez stosowanie różnych form przemocy, zarówno fizycznych jak i psychicznych. Często, w środowiskach wiejskich, możemy spotkać się z wykorzystywaniem dzieci do wykonywania różnych prac polowych z udziałem maszyn rolniczych. Jest to nie tylko łamanie praw dziecka ale i bezpośrednie zagrożenie dla ich życia i zdrowia.

POMOC DZIECKA W GOSPODARSTWIE

Dziecko powinno pomagać rodzicom w prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego. Ta pomoc może być wyświadczana poprzez wykonywanie pewnych czynności, które są stosowne do wieku i możliwości dziecka oraz nie narażają jego zdrowia lub życia. Dziecko nie może być jednak wykorzystywane, to znaczy nie może pracować ponad swoje siły bądź długotrwale. Należy pamiętać o prawie dziecka do czasu wolnego oraz czasu na naukę.